زەمینەکانی سەرهەڵدانی ڕەوتی ئیسلامی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و ئاسۆکانی داهاتوو.. حەمید تەقوایی

چاوپێکەوتنی کازم نیکخواە لەگەڵ حەمید تەقواییدا
١٣ی ئابی ٢٠١٥
وەرگیرانی کاوە عومەر

کازم نیکخواە: لە یەک دوو ساڵەی ڕابردووەوە شەپۆلێکی تیرۆر و کوشتنی بەکۆمەڵ لەلایەن گرووپە تیرۆریستی و ئیسلامییەکان لە وڵاتانی جۆربەجۆری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و باکووری ئەفریقا دروست بووە. پێدەچوو لەگەڵ پاشەکشەی قاعیدە و تاڵیبان و قەیرانی کۆماری ئیسلامی، ئەم جۆرە بزووتنەوانە وردە وردە بارگرانی خۆیان لەسەر خەڵکی جیهان کەم بکەنەوە. بەڵام ئەمە شاهیدی سەرهەڵدانی بزووتنەوەکانی وەک داعش و گرووپە ئیسلامییە نوێیەکان لە سووریا و عێراقین کە دڕندەیی و تاوانکاریان گەیاندووەتە بەرزترین ئاستی خۆیان. بۆچی دۆخەکە بەم شێوەیە هاتووە؟ ڕیشە و هۆکاری سەربەرزکردنەوەی ئەم ڕەوتانە و ئەم کەشوهەوای شەڕ و تیرۆر و کوشتن و پاشەکشە چییە؟

حەمید تەقوایی: بە بۆچوونی من بزووتنەوە ئیسلامییە نوێیەکانی وەک داعش، دەرئەنجامی ئەو هەلومەرجە سیاسیانەن کە دوای شکستی هەژموونی میلیتاریستی حکومەتی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست سەریان هەڵداوە. ڕەوتە کۆنەکانی ئیسلامی سیاسی وەک تاڵیبان و قاعیدە و کۆماری ئیسلامی ڕەگ و ڕیشەی لە ڕووبەڕووبوونەوەی ڕۆژئاوا و ئۆردوگای سۆقیەت لە ساڵانی کۆتایی شەڕی ساردا هەیە. بەدیاریکراوی خومەینی لە بەردەم شۆڕشی ١٣٥٧ و لە ترسی ئەوەی کە چەپ دوای ڕووخانی شا دەسەڵات بەدەستەوە بگرێت، لە لایەن وڵاتانی ڕۆژئاوا هێنرایە پێشەوە. تاڵیبان کاری دەستی پنتاگۆن و سی ئای ئەی بوو بۆ بەرپەرچدانەوەی کاریگەریی سۆقیەت بوو لە ئەفغانستان. لەو سەردەمەدا سیاسەتی ئەمریکا و هاوپەیمانە ڕۆژئاواییەکانی بریتی بوو لە دروستکردنی جۆرێک لە ” پشتێنەی سەوز” لە دەوری یەکێتی سۆقیەت و کۆماری ئیسلامی ئێران و حکومەتی تاڵیبان لە ئەفغانستان بە دوو ئەڵقەی گرنگی ئەم پشتێنە سەوزە دادەنران.

لەگەڵ داڕمانی یەکێتی سۆڤیەت، هەموو ئەم هاوکێشەیە تێکچوو. حکومەتی ئەمریکا بە دووپاتکردنەوەی دەسەڵاتی خۆی لە جیهانی دوای جەنگی سارد ڕووی لە سیاسەتی هەژموونی میلیتاریستی کرد و لەشکرکێشی بۆ سەر عێراق لە سەردەمی بوشی گەورەدا کە بە شەڕی کەنداو ناسێندرا، سەرەتای ئەم قۆناغە بوو. شەڕی کەنداو لە بنەڕەتدا دژی ئیسلامی سیاسی نەبوو، بەڵکو دژی ڕژێمی سەدام بوو (بۆ تاوانی هێرشکردنە سەر کوەیت)، بەڵام تەنها حکومەتێکی لەجۆری جیهانی سێیەمی نەیتوانی ڕێگەی جەمسەرێک لە دژی حکومەتی ئەمریکا و ئەردوگای ڕۆژئاوا ببینێت. بزووتنەوەی ئیسلامی ئەم ڕۆڵەی گرتە ئەستۆ. بە شکاندنی کەت و بەندەکانی تاڵیبان لە ئەفغانستان، دژە ئەمریکایی ئیسلامی کە بە داگیرکردنی باڵوێزخانەی ئەمریکا و لەدانی تەپەی "شەیتانی گەورە" لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە دەستی پێکرد، لە سنووری ئێران تێپەڕی کردووە و بووەتە بزووتنەوەیەکی سیاسی "هاوسۆزی هەزاران" و دژە ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.وە لە ئاستی جیهانیدا تا ڕادەیەکی سنووردار چالاک بوو. ئەم بزووتنەوە ئیسلامییە دژە ڕۆژئاوایە، کیسەیەکی مشتەکۆڵەدانی گونجاوی بۆ حکومەتی ئەمریکا و ئەردوگای ڕۆژئاوا دابین کرد، کە دوای یەکێتی سۆڤیەت بەدوای دوژمنێکی جیهانیدا دەگەڕا تا مانای سیاسی بە ئەردوگای ڕۆژئاوا و ئەردوگای دیموکراسی ڕۆژئاوا ببەخشێت. ئێستا ئەردوگای ڕۆژئاوا دەتوانێت ئەرکی خۆی بۆ ڕزگارکردنی جیهان لە تیرۆری ئیسلامی پێناسە بکات و ئەم ڕووبەڕووبوونەوەیە بە هێرشی ئیسلامییەکان بۆ سەر تاوەرە دووانەکانی نیویۆرک لە ١١ی ئەیلوولی ٢٠٠١ گەیشتە لوتکە. "میحوەری شەڕ" لە سەردەمی جەنگی سارددا جێگەی "ئیمپراتۆریەتی شەڕ"ی گرتەوە و بوشی کوڕ ڕایگەیاند "ئێوە یان لەگەڵ تیرۆریستانن یان لەگەڵ ئێمەن"! حزبی ئێمە ئەم ڕووبەڕووبوونەوەیەی بە شەڕی دوو جەمسەری تیرۆریستی – تیرۆری دەوڵەتی ڕۆژئاوا لە دژی تیرۆریزمی ئیسلامی ناولێناو و هێرش بۆ سەر ئەفغانستان و عێراق – بە بیانووی وە لە وەڵامی یانزەی سێپتەمبەردا – دوو نموونەی ڕوونی ئەم تیرۆریزمی دەوڵەتییەی ڕۆژئاوا بوون کە بۆ ڕوونی ئامانجیان داسەپاندنی دەسەڵاتی حکومەتی ئەمریکابوو لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جیهانیدا کە بە شوێنیەوە بوون.

لەسەر ئاستێکی بنەڕەتیتر و لە ڕووی چینایەتییەوە، بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی ڕەنگدانەوەی بەشداریی بۆرژوازی عەرەب لە ئابووری و سیاسەتی جیهانیدا. (ئەم تیۆرە بۆ یەکەمجار لەلایەن مەنسور حیکمەتەوە لە ناساندنی ئیسلامی سیاسیدا خراوەتە ڕوو و وەک دەبینین بارودۆخی ئەمڕۆی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و بەتایبەت سەرهەڵدانی داعش

ڕەوایەتی ئەو تیۆرییە لە هەموو کاتێک زیاتر پشتڕاست دەکاتەوە.)دوای داڕمانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی لە جەنگی جیهانی یەکەم و بەتایبەتی پێکهاتنی ئیسرائیل لە دوای جەنگی جیهانی دووەم، بۆرژوازی عەرەبی □□□کی پەراوێز و نەگونجاو لەگەڵ، و زۆر کەمتری لەچاو، سەرچاوەکانی سەروەت و سامان (بەتایبەت نەوت) و دانیشتوانی وڵاتانی عەرەبی لە بازاڕی جیهانیدا وەگرتبوو و لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا لە سەردەمی شەڕی سارددا، ناسیۆنالیزم بەرامبەر بە یەکێتی س□قی□ت (ناسریزم و بەعسیزم) نوێنەرایەتی حزبایەتی بۆرژوازی عەرەبیان دەکرد و لە قۆناغی دوای جەنگی ساردیشدا، بە پشتبەستن بەو مەرجە تایبەتانەی کە من ڕوونم کردەوە، ڕەوتە ئیسلامییەکان ئەم ڕۆڵەیان گرتە ئەستۆ. وە هەرچۆنێک بێت پرسی فەلەستین و تاوانەکانی حکومەتی ئیسرائیل گرنگترین بەستێنی سیاسی و کۆمەڵایەتی بۆ دروستبوون و بەدەستهێنانی کاریگەریی ئەم ڕەوتە دژە ڕۆژئاوایانە پێکهاتنا – چ لە شێوەی ناسیۆنالیزمی عەرەبی و چ لە شێوەی سیاسیدا ئیسلام. بە گوتەی مەنسور حیکمەت، “ئیسلامی سیاسی لە برینی خەڵکی فەلەستین خۆراک وەردەگرێت” و تا ئەمڕۆش ڕوو بەڕوو بوونەوەی ئیسرائیل و هێرشکردنە سەر “خەڵکی ستەملێکراوی فەلەستین” تایبەتمەندییەکی ناسنامەیی کۆماری ئیسلامی و هێزە ئیسلامییەکانی بلۆکەکەیەتی.

لە ئێران و بەتایبەت دوای کودەتاکەی ئەمریکا لە ٢٨ی مورداددا، ڕەوتی نەتەوەیی-ئیسلامی دژە ئەمریکی دروست بوو، کە ڕاستڕەوترین و کۆنەپەرستانەترین بەشیان – دژایەتی ئەمریکا و ڕۆژئاوا لە پێگەیەکی تەواو فیۆداڵی و سەدەی ناوەڕاستیەوە- بە نوێنەرایەتی خومەینی. لەگەڵ هاتنی کۆماری ئیسلامی، بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی قەڵایەکی حکوومی پەیدا کرد و بەشێک لە هێزە ئیسلامییەکانی وڵاتانی عەرەبی- حیزبوڵڵا و حەماس و هێزە شیعەکانی لەعێراق دوای سەدام- لە دەوری خۆی کۆکردەوە.

دوای هەرەسهێنانی ئۆردوگای س□قی□ت و بە هۆی لەبەریەک هەڵوەشانی دونیای دوو جەمسەری جەنگی سارد، پرسی دەسەڵاتی سیاسی لە وڵاتانی فەلەکی یەکێتی س□قی□تی پێشوو- کە یوگۆسلاقیا نموونەیەکی ڕوونی بوو- و لە بەناو وڵاتانی “جیهانی سێهه م”دا به ته واوی کرایه وه ، ئه م بەش ویستن و ده سه ڵات خوازییەی بۆرژوازی ناوخۆیی له وڵاتانی ئیسلامیدا زه مینه یه کی نوێی دۆزیه وه بۆ دەرکەوتن و بردنە پێشەوەی مەیدانەکەی بۆ دروست ببێت. هێزە ئیسلامیەکان بوونە هێز و مەیدانی سەرەکی ئەم شەڕی دەسەڵاتە، بەتایبەتی بەهۆی سەرکەوتنی کۆماری ئیسلامی لە ئێران و فاکتەری دیکە کە لە سەرەوە

ڕوونم کردەتەوە.
بەڵێ چ لەسەر ئاستی بنەڕەتی و چ لە ڕوانگەی چینایەتی و بە تایبەتی و لە ڕوانگەی سیاسییەوە، هەلومەرجی جیهانی دوای جەنگی سارد زەمینەی پێکهێنان و پێشخستنی هێزەکانی بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی ڕەخساند وەک بزووتنەوەیەکی داڵدەدراو و دژە ئەمریکی-دژە ئیسرائیل. بەڵام ئەم دۆخە ئەمڕۆ بە تەواوی گۆڕاوە. سیاسەتی هەژموونی میلیتاریستی ئەمریکا شکستی هێنا – گۆڕینی بوش بە ئۆباما و گۆڕینی سیاسەتی "ئەوەی لەگەڵ ئێمەن یان لەگەڵ تیرۆریستان" بە سیاسەتی "مشتەکانتان بکەنەوە تا بتوانین دەست لەناودەست کەین" ڕەنگدانەوە و نیشانەی ئەم شکستەیە – وحکومەتی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی نەک هەر نەیانتوانی پێگەیەکی بەهێزتر بدۆزنەوە لەگەڵ داگیرکاری سەربازی ئەفغانستان و عێراق، بەڵکو تەنانەت پێگەی پێشوویان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەدەستدا. ئەمڕۆ بارودۆخی ئەفغانستان، عێراق، سوریا و یەمەن بە ڕوونی نیشان دەدات کە حکومەتەکانی ڕۆژئاوا کۆنترۆڵی پێشهاتەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیان نەماوە. ته نانه ت ئه و وڵاتانه ی که له ئه مریکا نزیکن وه ک سعوودیه و تورکیا، ئیتر به ته واوی پاشکۆی سیاسه ته کانی ئه مریکا نین، هەر یه کێکیان ئامێری خۆی ده ژەنێت و به دوای داخوازی و ئامانجه ناوچه یییه کانی خۆیدا ده گه ڕێت .
داعش دەرئەنجامی ئەم هەلومەرجە نوێیەیە. ئەگەر قاعیدە و حیزبوڵڵا و کۆماری ئیسلامی ڕۆڵی جەمسەرێکی پێچەوانەی تیۆری میلیتاریستی وڵاتانی ڕۆژئاوایان بینیبێت، داعش دەرئەنجامی شکستی ئەم میلیتاریزمە و شکستی سیاسەتی هەژموونی ئەمریکایە. بۆیە بەڕای من داعش نوێنەرایەتی جۆرێکی تری هێزی ئیسلامی دەکات. ئەو هێزە ئیسلامییەی کە سیفەت و ناسنامەکەی چیتر نەک هەر هاوسۆزی ستەملێکراو و دژە ئەمریکیبوون و تەنانەت بەرگریکردنە لە خەڵکی ستەملێکراوی فەلەستین لە دژی ئیسرائیل، بەڵکو دژە دژە کافر- و بەتایبەتی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ لادەرەکان، واتە کەسان و هێزگەلێک کە باوەڕیان بە ئیسلامێکی جیاوازە لەوەی داعش باسی دەکات – و دامەزراندنی خەلافەتی ئیسلامی – لەسەر بنەمای مۆدێلی حوکمڕانی ئیسلامی – فۆرمەکان. هاوبەشی و دەسەڵاتخوازی تا ئێستاش نیشانەی داعشیشە، بەڵام جلوبەرگی دژە ڕۆژئاوای –اهاوسۆزی هەزاران وازی لە هێنراوە، چونکە ململانەی دەسەڵات لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست فۆرمێکی ناوچەیی وەرگرتووە. داعش بۆ گەیشتن بە دەسەڵاتی خۆی، لایەنگری حکوومەتی عێراق و حکوومەتی سووریا و کۆماری ئیسلامییە، کە بە پێچەوانەی حکوومەتی شا یان موبارەک یان حافز ئەسەدەوە نەک تەنیا پاڵپشتی و پەیوەست بوون بە بلۆکی ڕۆژئاوا یان ڕۆژهەڵاتەوە ،

بەڵام بەشێکن لە بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسیش دژە ڕۆژئاوا پێکدەهێنن. داعش لە ڕاستیدا دەرکەوتەی جۆرێکە لە شەڕی ناوخۆی نێوان حکومەت و هێزە ئیسلامییەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، لەو بۆشاییەی دەسەڵات کە بەهۆی ڕووخانی یەکێتی سۆڤیەت و شکستی ئۆردوگای ڕۆژئاواوە دروست بووە، هەریەکەیان ئیدیعای خۆیان هەیە بۆ دەسەڵات. تەنانەت تورکیا کە ئەندامی ناتۆیە، خەونی زیندووکردنەوەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی و سعودیە و ئیماراتی یەکگرتووی عەرەبی چیتر بە تەواوی ڕەخنە لە ئەمریکا ناگرن و ناسیۆنالیزمی گەورەیخوازی ڕووسیاش سەریهەڵداوەتەوە و باڵی ڕژێمی ئەسەدی و کۆماری ئیسلامی گرتووە. (ئەم بارودۆخە خۆی هۆکاری قەیرانی حوکمڕانی سەرمایەداری جیهانییە، کە لە خوارەوە ڕوونی دەکەمەوە).
ئەم “دۆخە کراوە سیاسیە” – بارودۆخی کراوەیە بە حکومەت و هێزە بۆرژوازییەکان لە ناوچەکەدا – چیتر ئەو جۆرە هەلومەرجانە نییە کە بەهۆی ڕووخانی یەکێتی سۆڤیەت لە دەیەی کۆتایی سەدەی ڕابردوو و دەیەی یەکەمی سەدەی ئێستادا دروست بووە ، بەڵام دەرئەنجامی شکستی هەژموونی ڕۆژئاوایە لە قۆناغی دوای جەنگی سارددا. لە بازاڕێکی سیاسیی وەها ئاژاوەگێڕدایە کە هێزێکی دڕندەی وەک داعش دەتوانێت بە ئاڵای دەوڵەتی ئیسلامیەوە تەحەدای نەک شەیتانی گەورە، بەڵکو دژی “کافرەکان” دژی شەیتانی گەورە – کۆماری ئیسلامی و ڕژێمی ئەسەد و حزبوڵا بێتە مەیدان و هێز بگرێت.
کازم نکخواه: لەگەڵ دەستپێکی شۆڕشەکانی ناوبراو بە بەهاری عەرەبی، گەشبینییەکی زۆر بە ئایندەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بوژاندەوە. دیکتاتۆرەکان یەک لە دوای یەک ڕووخێنران. بن عەلی، قەزافی، موبارەک. لیبرالیزم بڵاوبووەوە و کەشێکی گشتی یەکگرتوویی و ئینسان دۆستی و مۆدێرنیزم و عەلمانیزم گەشەی کرد. پێشبینیت کرد کە شتەکان بەو خێراییە وەک ئێستا دەربچن؟
حەمید تەقوایی: کەس پێشبینی دروستبوون و گەشەکردنی هێزێکی وەک داعشی نەکرد، بەڵکو بەرخۆدانی سەرکەوتووانەی کۆبانی و جووڵەی پارکی قزی و گۆڕەپانی تەقسیم لە ئەستەنبوڵ و شکستی هەڵبژاردنی ئەردۆغان لە حزبەکەوە کە نەهێشتنی جیاکارییە لەنێوان(ئێڵ جی بی تی)ەکان بەشێک لە پلاتفۆرمەکەی بێت و جاڕنامەی مافەکانی ژنان دژی حوکم و یاسا دژە ژنە ئیسلامییەکان لە کانتۆنی جەزیرە کەس نەیدەتوانی پێشبینی بکات و لە کۆتاییدا ناڕەزایەتی ملیۆنان خەڵکی عێراق بە دروشمی “نە شیعە، نە سوننە، کۆمەڵگەی مەدەنی” . !
مەبەستم ئەوەیە کە داعش تاکە دیاردەی نوێ نییە لەم ساڵانەی دواییدا. هەروەها ئەو پێشهاتانەی باسم کرد چاوەڕواننەکراو و

پێشبینینەکراو بوون. ئەم پێشهاتانە هەمووی لە شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبی وەرگیراون و لە هەمان ئەو حەز و ئارەزووە حەقخوازانە و ئازادیخوازانە سەرچاوە دەگرن کە شۆڕشەکانی میسر و تونس و لیبیایان لە قاڵب داوە. هەرچەند ئەو شۆڕشانە نەگەیشتنە ئەنجامی کۆتایی، بەڵام بە هەموو خەڵکی ناوچەکە و جیهانیان نیشان دا کە بە هێزی ناڕەزایەتی و شۆڕش، بە ڕواڵەت دیکتاتۆرییەتی بەهێزی وەک ڕژێمی موبارەک و بن عەلی دەڕوخێنرێت.

لەلایەکی دیکەوە پێویستە ئەوە لەبەرچاو بگیرێت کە یەکێک لە دەرئەنجامەکانی سەرهەڵدانی داعش بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسییە بە هەموو سروشتی قێزەون و دڕندەیی و کۆنەپەرستانە و دژە ئینسانییەکەیەوە بە بێ هیچ لەمپەرێکی هاوسۆزی هەژارانە ودژە ستەمکارییەک بەبەر چاوی خەڵکی ناوچەکە و هەموو خەڵکی جیهانەوە بوو. بەڕای من یەکێک لە فاکتەرە کاریگەرەکانی پێکهێنانی ئەو ناڕەزایەتییە جەماوەرییانەی کە ئەمڕۆ لە عێراق شاهیدی دەبین، هەر ئەو لەقاودان و ئاشکراکردنەی دڕندەیی هێزە ئیسلامییەکانە لە بەردەم جەماوەری خەڵکدا.

کازم نکخواە: بە بۆچوونی ئێوە قەیرانی ئابووری لە جیهاندا چۆن کاریگەری لەسەر ئەم دۆخە هەبووە؟

حەمید تەقوایی: قەیرانی ئابووری بووە هۆی ئەوەی بورژوازی لە هەموو وڵاتان لە ڕۆژئاواوە تا ڕۆژهەڵات و لە وڵاتانی جیهانی سێهەمەوە تا ئەو وڵاتانەی تازە لە دوای ڕووخانی بلۆکی ڕۆژهەڵات پەیوەست بوون بە بازاڕی ئازادەوە بە سیاسەتی خۆپارێزی ئابووری و بڕینی خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتییەکان و سەپاندنی بارودۆخی ژیانی سەخت بەسەر کرێکاران.و جەماوەری خەڵکی کرێکار دەگەڕێتەوە. لە وڵاتانی پیشەسازیی ڕۆژئاوا، کە لە ئەنجامی خەباتی کرێکاران و هێزە چەپەکان، بەشێک لە داخوازییەکانی کرێکاران بە شایستەیی و پلەیەک لە خۆشگوزەرانی گشتی- بیمەی بێکاری و تەندروستی و خوێندنی بەبەرامبەر و خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتی و گشتییەکان و هیتری لەو بابەتە هەبوون – سیاسەتی خۆپارێزی هەبوو کە بە واتای هێرشکردنە سەر ئەم دەستکەوتانە و لێدان بوون لە خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتی و خۆشگوزەرانییەکان، بەڵام لە وڵاتانی جیهانی سێیەم و لە دیکتاتۆرییەتەکانی وەک کۆماری ئیسلامیدا، کە تەنانەت کەمترین خۆشگوزەرانی گشتی نەبووە پێش ئەوەی قەیرانی سەرمایەداری ببێت خۆپارێزی توند و ئابووری تەنیا دەتوانێت بە مانای سەپاندنی هەژاری و نەهامەتی هەرچی زیاتر بێت بە جەماوەری کرێکاران و خەڵکی زەحمەتکێش – لەسەدا نەوەد و نۆی کۆمەڵگە. بۆ ئەو گەدانەی کە بە پشتەوە نوساون توندکردنەوەی پشتوێنەکان هیچ مانایەکی نیە. لە

بنەڕەتترین ئاستدا هۆکار و پاشخانی ش□ش□□کانی ناوبراو بە بەهاری
عەرەبی، هەمان بێکاری و هەژاری و نەهامەتییەکی بێ وێنە کە بەهۆی
قەیرانی سەرمایەداری جیهانییەوە دروست بوو. خۆسووتاندنی محەمەد
بوعەزیزی دەستفرشی تونسی کە بویە بڵێسەی ئەم شۆڕشانە ،خۆی بە
شێوەیەکی ڕەمزی ناوەرۆکی چینایەتی ئەم شۆڕشانە نیشان ئەدات. لەم
ڕوانگەیەوە شۆڕش و ناڕەزایەتییەکانی و□لاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست
– لە شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبیەوە تا خەباتی کرێکاران لە ئێران تا
خەباتی خەڵکی تورکیا و ئەمڕۆش ناڕەزایەتییەکانی خەڵکی عێراق –
هاوتەریبە لەگەڵ ناڕەزایەتییەکان لە خەڵکی جیهانە دژی حوکمڕانی
یەک لەسەدەکان و سیاسەتی خۆپارێزی ئابووری لە بزووتنەوەی
داگیرکاریدا(occupy) و دانراوە لە خەباتەکانی خەڵکی یۆنان و
ئیسپانیا و هتد.
بەڵام قەیرانی سەرمایەی جیهانی و کاریگەرییەکانی لەسەر شۆڕش و
بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان تەنیا لە ئاستی ئابووریدا سنووردار
نییە. قەیرانی سەرمایەداری، وەک تەنانەت هەندێک کەسایەتی و
دامەزراوەکانی سەرمایەداری جیهانی خۆیان دان بەوەدا دەنێن،
ڕەهەندێکی ئایدیۆلۆژی و سیاسی هەیە. سەرمایەداری ئەمڕۆ ل□ بەردەم
قەیرانێکی سیاسی ستراتیژیدایە، کە ل□ و□لاتانی جۆری جیهانی سێیەم
و بەتایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا خۆی ە شێوەی قەیرانی
دەسەڵاتدا دەردەخات. نیشانەکانی ئەم قەیرانە تەنانەت ل□ و□لاتانی
پیشەسازیشدا دەبینرێن. ڕۆژنامەی ئیکۆنۆمیست لە یەکەم ژمارەی
ئەمساڵدا بە مانشێتی “دیموکراسی نەخۆشە” و بە ئامار و ژمێرەو
ژمارە نیشانی دا کە لە ئەمریکا و و□لاتانی ئەوروپا زۆرینەیەکی
زۆری خەڵک متمانەیان بە سیستەمی حکومەت نیە و ڕەوتی پشتکردنی
جەماوەری خەڵک لە حزبە حکومییەکانەوە.خەریکە فراوانتر دەبێت.
پێشهاتەکانی یۆنان و ئیسپانیا و ئێستا جەماوەریی کاندیدی دژە
خۆپارێزی بۆ سەرکردایەتی پارتی کرێکارانی بەریتانیا، دەرئەنجامی
ئەم جۆرە قەیرانە حوکمڕانییەیە لە کۆمەڵگاکانی ڕۆژئاوادا. ئەم
قەیرانە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، وەک ئاماژەم پێدا، خۆی لە
ئابڵوقە و ململانێی دەسەڵات لە نێوان حکومەتەکان و هێزە
ئیسلامییەکاندا دەردەخات. دەوڵەتی ئیسلامی داعش – جۆری فاشیستی – و
حکومەتی کۆنفیدرالی دیموکراتی ئۆجالان – جۆری بۆرژوازی-لیبراڵ –
بەدیلەکانی حکومەتی خۆجێیین کە لە ناخی ئەم نەبوونی ستراتیجییەی
ئاسۆکانی سەرمایەداری و قەیرانی حکومەتی بۆرژوازی جیهانیەدا
ئەگەری سەرهەڵدان و خۆنمایش کردنیان هەیە.
لە ڕوانگەی ئایدیۆلۆژی-فەلسەفیشەوە قەیرانی ئابووری ئێستا
پەیوەستە بە جۆرێک لە چەقبەستن و سەرلێشێواویی دونیابینی

بۆرژوازی، کە جێگای بۆ هێزەکانی وەک داعش کردۆتەوە.

لەگەڵ داڕمانی وۆڵ ستریت لە زستانی ٢٠٠٨دا نەک هەر فریدمانیزم و مۆدێلی ئابووری سەرمایەداری بازاڕی ئازاد، بەڵکو ڕێبازە سیاسیە هاوچەشنەکانی لەگەڵیدا – تاچەریزم، ڕیگانیزم و بوشیزمیش – داڕما. لەگەڵ سەرهەڵدانی سەرمایەداری دەوڵەتی ڕکابەری بلۆکی ڕۆژهەڵات، جیهان نەک هەر وەک ئەوەی تاچەر و ڕیگان بەڵێنی دابوو نەبوو بە گوڵستان، بەڵکو تەنانەت کۆمەڵگەی مەدەنی و سەرەتاییترین مافەکانی هاووڵاتیش کەوتە ژێر پرسیارەوە. ئەو کۆمەڵگایەی کە لەسەر مافی هاووڵاتی بوونی یەکسان پێکهاتبوو جێگەی خۆی بە کۆمەڵگە مۆزایکییەکان بەخشی کە لە ئایین و میللەت و نەتەوەکان پێکهاتبوون، بەها مرۆییە جیهانیەکان وازیان لێهێنرا و فرە کولتوری و بەفەرمی ناسینی دواکەوتووترین و کۆنەپەرستانەترین پەیوەندی و یاساکان لە ژێر ناوی ڕێزگرتن لە کولتوری ئەوانی تر. ئایین و دەسەڵات و دامەزراوە ئایینییەکان و قوتابخانەکان تەنانەت لە خودی کۆمەڵگاکانی ڕۆژئاواشدا دووبارە بوویی□وە جێی باس و هێنرانە پێشەوە و عەلمانیەت و مەدەنیەت و پێشکەوتنخوازی و یەکسانیخوازی و ئازادی وەک بە بەسەرچوو و شتی ڕابردوو باسی لێوەکرا. وە بە یەک وشە گەڕانەوە بۆ سەدەکانی ناوەڕاست لە ژێر ناوی “پۆستمۆدێرنیزم” تیۆریزە کرا و بوو بە فەلسەفەی سیاسی-کۆمەڵایەتی بۆرژوازی جیهانی. لە ڕوانگەی دونیابینی و فەلسەفەی سیاسی-کۆمەڵایەتی داعشەوە، دەرئەنجامی ئەم پاشەکشە ئایدیۆلۆژییەی بۆرژوازی جیهانییە بۆ سەردەمی پێش شارستانی و کاردانەوەی پۆست مۆدێرنیستی کۆمەڵگاکانی پێش شارستانی. دەکرێ بڵێین قەیرانی ئابوری سیاسی حکومەتی بۆرژوازی لەلایەنی سەلبییەوە پۆستمۆدێرنیزم و ڕێژەگەرایی کولتووری لە ڕوانگەی ئەرێنیی□وە زەمینەی فیکری-ئایدی□ل□ژیکیی□وە دەوڵەتی ئیسلامی داعشیان فەراهەم کردووە.

بەڵام ئەم قۆناغی داڕمان و بۆ دواوەگەڕانەوەی ئێستا کۆتایی هاتووە. بزووتنەوەی داگیرکەری و شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبی کۆتایی ئەم قۆناغەیان ڕاگەیاند. لە گۆڕەپانی تەحریری قاهیرەوە تا پارکی زاکۆتی نیویۆرک، خەڵک هاتنە سەر شەقامەکان و ڕایانگەیاند کە نان، ئازادی، کەرامەتی ئینسانیان داواکرد و ئایدیاڵێکی جیهانیە. دەرکەوت تەنانەت ل□ و□تانی ئیسلامی لە ژێر دەسەڵاتی دیکتاتۆریەتی دەیان ساڵەدا، مرۆڤەکان خەبات بۆ ئەو پیرۆزی و بەها قەومی-ئایینی و کولتووریەکانی خۆیان ناکەن کە دەیگێڕنەوە بۆ خۆیان، بەڵکو بۆ بەدیهێنانی خواستە جیهانیە ئینسانیەکان خەبات دەکەن. لەم ڕوانگەیەوە کاتێک سەیری پێشهاتەکانی چەند دەیەی ڕابردوو دەکەیت، بۆت دەردەکەوێت کە تی□ری دەوڵەتی ڕۆژئاوا و تی□ری ئیسلامی،

تاچەریزم، بوشیزم، فریدمانیزم، فرە کولتوریی، و ڕێژەگەرایی کولتووری شانبەشانی حکومەت و هێزە ئیسلامییەکانی وەک کۆماری ئیسلامی ، داعش، پاپا، کەنیسە، و ئایەتوڵڵا و موفتی و سەرکردەی هۆز و قەبیلە و خێڵ دادەنرێت. هەموویان بە هەموو ناکۆکی و ململانێ ناوخۆییەکانیانەوە، سەر بە ئەردوگای سەرمایەن، سەر بە ئەردوگای یەک لەسەدەکانی جیهانن و لە بەردەمیاندا ئەردوگای کارە، بەرەی سەدا نەوەد و نەی جیهان، و بە گوتەی مەنسوور حیکمەت، ئەردوگای “جیهانی شارستانی”. لە شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبییەوە بە بزووتنەوەی داگیرکەر(occupy) ، تا بزووتنەوەی چارلی ئیبدۆ و بزووتنەوەی دژە خۆپارێزی خەڵکی یۆنان و ئیسپانیا، بە بەرەنگاری کۆبانی و تا ئەمەش ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان لە عێراق دژی هێزە ڕەنگاوڕەنگە ئیسلامییەکان ، هەموویان سەر بە کەمپی لەسەدا نەوەدوو نەیەکانی جیهانن. وە تەواوی ئەم ململانێ چینایەتییە لە چوارچێوەی قەیرانی ئابووری و بێ ئاسۆیی و سەرلێشێواوی ئایدیۆلۆژی-سیاسی-حکومەتی سەرمایەداری جیهانیدا دروست بووە و فراوانتر دەبێت.

کازم نکخواە: ئەمڕۆ لەگەڵ سەرهەڵدانی داعش، بارودۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە هەموو کاتێکی پشێوتر بەسەرێکدا شێواوە و سەبەری ڕەشی شەڕ و کوشتار لە هەموو شوێنێکدا بڵاوبووەتەوە. ئەم دۆخە تا چ ڕادەیەک هەڕەشە لە کۆمەڵگای ئێران و چارەنووس و داهاتووی خەڵکی ئێران دەکات؟

حەمید تەقوایی: لە ئێران حکومەتێکی ئیسلامی دەسەڵاتدارە و ئەم ڕاستییە خەسڵەتیکی تایبەتی بە دۆخی سیاسی ئێران دەبەخشێت. سەرەتا ڕەوتێکی قووڵ و بەرفراوانی دژە ئایینی لە کۆمەڵگادا بە تایبەت لە نێو نەوەی نوێدا دژ بە کۆماری ئیسلامی دروست بووە. نەک هەر لە ئێراندا هیچ هێزێکی ئایینی لە ئۆپۆزسیۆندا چانسی بەدەستهێنانی نفوزی کۆمەڵایەتی و بەدەستهێنانی دەسەڵاتی نییە، بەڵکو هەر جۆرە ئیمتیازێک بە ئایین و دانپێدانان بە یاسا و پەیوەندییەکان و تەنانەت ئەخلاقی ئایینی — تەنانەت تا هەمان ڕادەی حوکمڕانی شا بەسە بە ئەوەی هەر هێزێکی سیاسی گۆشەگیر بکات و بخاتە پەراوێزەوە. پێویستە لە ئێراندا عەلمانیەت و تەنانەت دژە ئایینیش گریمانە بکرێت. ئەمەش دەبێتە فاکتەری گرنگ و چارەنووسساز بە پێشهاتە سیاسییەکانی داهاتووی ئێران. تایبەتمەندییەکی دیکە ئەوەیە کە کۆماری ئیسلامی حکوومەتێکی سەرمایەداریی تەقلیدی و یەکگرتوو نییە، جیاوازە لە دیکتاتۆرییە تەقلیدییەکانی وڵاتانی جیهانی سێهەم- وەک حوکمی شا یان موبارەک یان بن عەلی- و لە بەرامبەر گێژاو و شڵەشگەڵانەدا گروپە چەکدارە جیاوازەکان دابەش دەبن و جۆرێک لە شەڕ و ململانێی ئایینی-نەتەوەیی بگەشێنەتەوە.

بەشێک لە هێز و شرۆڤەکارانی سیاسی ئەم هەلومەرجانە بە زەمینەیەکی لەبار بۆ پێکهێنانی سیناریۆیەکی ڕەش لە ئێران دەبینن. بەڵام بەڕای من ئەگەرێکی لەو شێوەیە زۆر لاوازە. ناتەقلیدی بوونی کۆماری ئیسلامی پێش هەموو شتێک بەو مانایەیە کە دەتوانێت بە خێرایی لە بەرامبەر هێرشێکی شۆڕشگێڕانە و جەماوەریدا بڕووخێت و پارچەکانیشی بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە هیچ بەشێک لە حکومەت لەهیچ بنکەیەکی کۆمەڵایەتی بەهرەمەند نییە، بەخێرایی لە ڕێگەی جەماوەری شۆڕشگێڕەوە ڕابماڵرێن. بە بڕوای من، بوونی بزووتنەوە کۆمەڵایەتییە چەپ و عەلمانی و پێشکەوتنخوازەکان لە ئێراندا- بزووتنەوەی کرێکاری دژ بە هەژاری و خەپارەزی، بزووتنەوەی ژنان، بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کولتووری لاوان، بزووتنەوەی سکۆلاریستی و دژە ئایینی و هتد- و لە لایەکی دیکەشەوە، هەبوونی حزب و هێزە چەپ و شۆڕشگێڕەکانی وەک حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئەگەری هەڵخلیسکانی کۆمەڵگە بەناو سیناریۆیەکی ڕەش زۆر لاواز دەکات. ناوەرۆک و پێکهاتەی حکومەتی ئیسلامی و بوونی هێزی ناسیۆنالیستی-فاشیست لە ئۆپۆزسیۆندا سیناریۆیەکی تاریکە، بەڵام بە تایبەتی لە دۆخی ئاوگۆڕی شۆڕشگێڕانەدا، دەسەڵاتی بزووتنەوە و حزبە چەپە شۆڕشگێڕەکانی دەتوانێ ڕۆڵی یەکلاکەرەوە بگێڕێت. لە شیکاری کۆتاییدا، پێشگرتن لە پێکهاتنی سیناریۆی ڕەش لە پێشهاتەکانی داهاتووی ئێراندا، بە تەواوی پەیوەستە بە پراکتیک و خەباتی حیزبە چەپە شۆڕشگێڕەکانی وەک حیزبی ئێمە هەر لە ئەمڕۆوە پەیوەندی دەبێت. وە ئێمە هەموو هێز و ئیمکاناتەکانمان بە پشت بەستن بە بزووتنەوە ناڕازییەتییەکان و هێزی چەپی کۆمەڵایەتی — کە خۆشبەختانە ئەمڕۆ لە ئێران تێپەڕیوە و ئێمە شاهیدی فراوانی ئەم هێزەین لە تورکیا و سوریا و عێراق — بە ڕێگریکردن لە ئەگەری بە عێراقیکردنی دۆخی ئێران.گەیاندنی ئەم ئەگەرە بە سفر

کازم نکخواه: دۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست چۆن و تا چەند کاریگەری لەسەر وڵاتانی دیکەی جیهان هەیە؟ هەندێک باس لە مەترسی شەڕی فراوانتر یان تەنانەت شەڕی جیهانیش دەکەن.ڕای ئێوە لەم بارەیەوە چییە؟

حەمید تەقوایی: ڕەوتی بارودۆخی سیاسیی جیهان، بەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کردنی باقی وڵاتان و یان پێکهێنانی شەڕێکی جیهانی دیکە لە پێشچاوی خۆی دانانێت. ڕەوتەکە پێچەوانەکەیە.

با لە ئەگەری جەنگی جیهانی سێیەمەوە دەست پێ بکەم. دوو جەنگی جیهانی پێشوو بەهۆی قەیرانی سەرمایەداری و بە دووبارە دابەشکردنەوەی کایەی نفوز لە نێوان زلهێزە ئیمپریالیستەکاندا دروست بوون، بەڵام قەیرانی ئەمڕۆی سەرمایەداری کە

تایبەتمەندییەکانی لە سەرەوە ڕوونم کردەوە، بەسەر کایەی کاریگەریدا نییە، و بە دابەشکردنەوەی جیهان لە نێوان جەمسەرە سەرمایەدارەکاندا چارەسەر نابێت. زاڵبوونی سەرمایەی دارایی بەسەر بازاڕەکانی کار و کاڵاکان لە جیهاندا، کە لەلایەن دامەزراوەکانی وەک بانکی نێودەوڵەتی و سندوقی دراوی نێودەوڵەتییەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، بابەتێکی فرەنەتەوەییە و هەزار و یەک بەندی سەرمایەداری چینی،هیندستان، و ڕووسیا تا ئەمریکای باکوور و یەکێتی ئەوروپای پێکەوە گرێداوە. کێشەی سەرمایەداری ئەمڕۆ ئەوەیە کە هەموو ئەم سیستەمە ڕووبەڕووی قەیرانێکی هەمەلایەنەی ئابووری، سیاسی-ئایدیۆلۆژی بووەتەوە و هیچ جۆرە دابەشکردنەوەیەکی سەرلەنوێی ناوچەی نفوز – ئەگەر ئەمڕۆ شتێکی لەو جۆرە مانایەکی هەبێت- ناتوانێت سەرمایە لەم قەیرانە ڕزگار بکات. ڕەنگە بگوترێ شەڕی جیهانی یەکەم و دووەم ئەم سوودەی بە سەرمایەداری جیهانی هەبوو، کە بە تێکشکاندنی هێزی بەرهەمهێنەر و ژێرخانی کارکردنی سەرمایە لە بەشێکی گەورەی جیهان، ئەگەرێکی نوێی بە کەڵەکەبوونی سەرمایە و قازانجی خێرا ڕەخساند و ئەمەش هەروەها سوودێکی شەڕە لە ڕوانگەی حکومەتە سەرمایەدارەکانەوە دەتوانێت هەمان شت بێت. بەڵام من ئەم شیکارییەش واقیعی نییە. یەکەم: ئەم لەناوچوونەی هێزە بەرهەمهێنەرەکان بەهۆی شەڕەوە سیما و کاریگەرییەکی لاوەکی شەڕەکانی پێشوو بوو و هۆکار و پاڵنەری دەستپێکردنیان نەبوو، دووەمیش لەگەڵ ئەو جبەخانەی ئەتۆمییەی کە لەلایەن دەوڵەتە پێشەسازییەکانەوە دابینکرابوو- بەسە بۆ کاولکردنی چەندین جاری تەواوی گۆی زەوی – جەنگی جیهانی داهاتوو نەک تەنها هێزە بەرهەمهێنەرەکان بەڵکو تەواوی کۆمەڵگە مرۆییەکان و ژیانی سەر هەسارەکە لەناو دەبات و کۆمەڵگایەک نامێنێتەوە بۆ ئەوەی دووبارە کەڵەکە بێتەوە. بۆیە لە هەر ڕوانگەیەکەوە ئەگەری شەڕی جیهانی ڕەتدەکرێتەوە.

سەبارەت بە شەڕەکانی ناوچەکە و فراوانبوونیان بۆ باقی جیهان، هەرچەندە ئەم ئەگەرە هەمیشە لە ئارادایە، بەڵام لە هەلومەرجی ئێستادا ئەگەرێکی لاوازە. وەک لە سەرەوە ڕوونم کردەوە، بارودۆخی ئێستای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و شەڕ و ململانەی نێوان حکومەتەکان و هێزە ئایینی-تایفەگەرییەکانی ئەم ناوچەیە، بەرهەمی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی داگیرکردنی ئەفغانستان و عێراق بوو لەلایەن حکومەتی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانییەوە. وە پێویستی سیاسی ئەم لەشکرکێشییە سەربازییە دەستبەرکردنی هەژموون و دەسەڵاتی ئەمریکا بوو لە جیهانی دوای جەنگی سارددا. ئەم ستراتیژە ئەمڕۆ شکستی هێنا و لە ئەنجامدا سیاسەتی هەژموونی میلیتاریستی لە ئێستادا لە دەرەوەی

ڕێبازی بۆرژوازی ئەمریکایە. بۆرژوازی ئه مریکا ناچار کراوه بۆ پێشخستنی هه ژمموونی خۆی ڕێگه ی دی – مانۆڕی دیپلۆماسی و گه مارۆ و گوشاری ئابووری و هتد – به کاربهێنێت و ئه م بابه ته په یوه ندی به ئیداره ی ئۆباما و پارتی دیموکراته وه نییه بەڵکو شتێکە کە هەموو چینی دەسەڵاتداری ئەمریکا دوای شکستیان لە عێراق و ئەفغانستان بە ناچاری ملیان پێداوە وەک لە دۆسیەی سوریا و قەیرانی ئۆکرانیا بینیمان، لەشکرکێشی سەربازی لە کارنامەی حکومەتی ئەمریکادا نەبوو. بۆیە ئەم سیناریۆیە کە مەودای شەڕە ناوچەییەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا درێژدەبێتەوە بۆ باقی جیهان، لانیکەم لە هەلومەرجی سیاسی ئێستا و ڕەوتی ئێستای دۆخەکەدا، ئەگەرێکی زۆر نییە.
بەڕای من ئەوەی لە ئاسۆدایە، بەهێزکردنی پرۆسەی تەحەدای دەسەڵاتی سەرمایە لە ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات. دانپێدانانی دامەزراوە و میدیاکانی سەرمایەداری بە مەحاڵبوونی درێژەدان بە دۆخی ئێستا، هۆشدارییەکانیان س□ بارەت بەو جیاوازییە گەورەی نێوان هەژارە نەوەدونۆ لەسەدەکان وسامانی یەک لەسەدەکان لە هەموو جیهان و قەیرانی درێژخایەنی حکومەت تەنانەت لە وڵاتانی پیشەسازی پێشکەوتوودا و لە لایەکی تریشەوە پێکهاتنی شۆڕشەکان لە ناوچەکەدا.و□ ب□□اوبوونەوەی ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان دژی خۆپارێزی ئابووری لە ڕۆژئاوا و دژی حکومەتە قەمی-ئایینییەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، هەموو ئەم هۆکارانە نیشانەی قووڵبوونەوە و فراوانبوونن لە ململانێی چینایەتی، ململانێی نێوان ۹۹%کان و لە ۱%ی دەسەڵاتدار لە هەموو جیهاندا. بەڕای من ئایندەی دونیا بەم پرۆسەیە یەکلایی دەبێتەوە نەک بە شەڕ و ململانێی نێوان حکومەتەکان و هێزەکانی ئۆردوگای بۆرژوازی.
کازم نکخواە: هێزە کۆمۆنیست و چەپەکان لە کوێن و چی دەکەن؟ چەند چانسی ئەوەیان هەیە لە شوێنێکدا هەستنەوە؟
حەمید تەقوای: ئەمڕۆ کە باس لە هێزە کۆمۆنیستەکان دەکەین، دەبێت جیاوازی بکەین لە نێوان بزووتنەوە و هێزی کۆمەڵایەتی چەپ و دژە سەرمایەداری و هێزی کۆمۆنیستی حزبی و ڕێکخراو. دەبێت بگوترێ بەداخەوە بەم شێوەیە. چونکە چەپی کۆمەڵایەتی لەلایەن حیزبەکانەوە نوێنەرایەتی ناکرێ. ئەوەندەی پەیوەندی بە حیزبەکان و چەپی ڕێکخراوەوە هەیە، هەندێکیان کە دەکرێت ناویان بنێین چەپی تەقلیدی، دەیان ساڵ لە دواوەی هەلومەرجی ئەمڕۆن و ئێستاش لە هەلومەرجی سەردەمی جەنگی سارددا دەژین. یان گروپی ئایدیۆلۆژی و پاکژیخوازن کە خۆیان لە لێکدانەوەی دونیادا سنووردار کردووە- واتە بە مەقولاتی و چەمکی سکۆلاستی کە دەبێ بە مۆزەخانە بسپردرێن-

و دان ب□ ش□ش□□کانی ئێستا و بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان لەبەر ئەوەی کە لەگەڵ فۆرمووڵی بیرکردنەوەکانی ئەواندا یەک ناگرێتەوە بە هەڵەی دەزانن و فەرمی ناناسن ئەوان هێزگەلێکن وەک ئێس دەبلیو پی لە ئینگلتەرا کە کاتێک دەیانەوێت چالاک بن، لە ژێر ئاڵای “خەبات دژی ئیمپریالیزم”دا لە هاورێی سیاسی و پراکتیکیدان لەگەڵ هەر هێزێکی دژە ئەمریکی کۆنەپەرستی وەک کۆماری ئیسلامی و حیزبوڵڵا و هتد. ئێمە ئەم هێزانە بە چەپ یان کۆمۆنیست نازانین، گرنگ نییە ئیدیعای چی دەکەن. یەکێک لە هۆکار و زەمینەکانی دروستبوونی کۆمۆنیزمی کرێکاری بۆ ڕوونکردنەوە و تیشک خستنە سەر جیاوازیی کۆمۆنیزمی ڕاستەقینە لەم جۆرە ئیدیعاکارانە و بە حزبیکردنی کۆمۆنیزمی کرێکاریە لە جیاوازی لەم جۆرە کۆمۆنیزمە غەیرە کرێکارانە.

لە لایەکی ترەوە لە دەیەی ڕابردوودا شاهیدی سەرھەڵدانی هێزێکی مەزنی کۆمەڵایەتی بووین کە حزبی و ڕێکخراو نییە و زۆربەی چالاکوانەکانی تەنانەت خۆیان بە کۆمۆنیست نازانن، بەڵکو لە ڕاستیدا بۆ تەحەدای ئەو دۆخەی کە هەیە، دژی دەسەڵاتی ل□س□□دا یەکەکان و بە ئاڵای نان و ئازادی و کەرامەتی ئینسانیەوە هاتونەتە گۆڕەپانەکە. ئێمە ئەم هێزە بە چەپی کۆمەڵایەتی ناو دەبەین. بە بۆچوونی من کۆمۆنیزمی ڕێکخراو و حزبی تەنیا لەو کاتەدا دەتوانێت هێزێکی کاریگەر و دەخالەتگەر بێت لە پێشهاتەکانی ئەمڕۆدا کە پەیوەندی لەگەڵ ئەم هێزە چەپە کۆمەڵایەتییە بکات و ببێتە دەنگ و وتەبێژ و نوێنەری ئەم هێزە لە مەیدانی خەباتدا بۆ دەسەڵاتی سیاسی. ئەمە شتێکە کە حزبی ئێمە بە جددی خستوویی□تیی□ دەستوری کاری خۆیەوە و ڕاسپاردەی ئێمە بۆ هەموو حزبە کۆمۆنیست و شۆڕشگێڕەکانی چوار گۆشەی جیهانیش هەر ئەوەیە.

کازم نکخواە: بە بۆچوونی ئێوە ئاسۆی داهاتوو چییە؟ ئایا ئاسۆ و ئومێدێک هەیە بۆ ئایندەیەکی نزیک کە خەڵک لە ئاستێکی فراوانتر و ڕێکخراوتر و سیاسیدا بەرامبەر ڕەوتە ئیسلامی و دژە ئینسانییەکان بوەستنەوە و ئەم قۆناغەی تیرۆر و کوشتن و نائەمنی کۆتایی پێبێت؟

حەمید تەقوایی: ڕوانگەی ئایندە بە چالاکی حیزبەکان و بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکانی ئەمڕۆ لە قاڵب دەدرێت. ئەوەندەی پەیوەندی بە ناڕەزایەتی و مەیلی سیاسی جەماوەری خەڵکەوە هەیە، ئەمڕۆ شاهیدی ئەوە دەبین کە تەنانەت لە کۆمەڵگایەکی بەسەریەکداپژاوی وەک عێراقیشدا جەماوەری خەڵک بە ئاڵای نەخێر بۆ حکومەتی نەتەوەیی-ئاینی هاتوونەتە مەیدانەکەو بۆ داواکاری مەدەنیەت و کۆمەڵگەی مەدەنی. لە ئێران و تورکیا و سوریاش ئەم جۆرە ناڕەزایەتییە دروست بووە و لە ئێستادا کاریگەری لەسەر هەیکەلی حکومەت و سیاسەت و

هەڵوێستی حزبە دەسەڵاتدارەکان هەبووە. ئایا ئەم پرۆسەیە فراوان دەبێت یان تێکدەشکێت بە تەواوی پەیوەستە بە ئەدای هێزە کۆمۆنیست و شۆڕشگێڕەکانی وەک حزبی ئێمەوە. وەک لە وەڵامی پرسیاری پێشوودا ڕوونم کردەوە، مەسەلەی سەرەکی ئەوەیە کە پەیوەست بیت بە بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان و چالاکانی کۆمەڵایەتی چەپ و عەلمانی لەو بزووتنەوە و نوێنەرایەتی چەپی کۆمەڵایەتی لە خەباتیدا لەسەر دەسەڵاتی سیاسی. نەبوونی هێزێکی لەو شێوەیە لە بزووتنەوەی داگیرکەری لە ڕۆژئاوا و لە شۆڕشە ناوچەییەکان لاوازی بنەڕەتی ئەو بزووتنەوەیانە بوو. دەبێت دەستبەجێ ئەم لاوازییە لاببرێت. ئەوەندەی پەیوەندی بە بارودۆخی ئێستای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستەوە هەیە، بە بۆچوونی من پێویستە هەوڵ بدرێت بۆ پێکهێنانی بزووتنەوەیەکی یەکگرتوو و بەرەیەکی هاوبەش دژ بە داعش و هەموو هێز و دەوڵەتە ئیسلامییە تائیفییەکان لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست. دوا کۆنگرەی ئەو حیزبە- کۆنگرەی نۆیەم کە لە مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی ڕابردوو بەڕێوەچوو- بڕیارنامەیەکی سەبارەت بە پێگەی نوێی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست پەسەند کرد و فەرمانی بەو حیزبە کرد کە ئەم بەرە هاوبەشە لە سێ ئاستی کۆمەڵگای ئێراندا، لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لە ئاستی جیهانیدا. پێکهێنانی ئەم بەرەیەش لە بەرامبەردا ڕێگە بە چەپی حزبی دەدات لە ئاستێکی فراوانتر و چالاکتردا پەیوەندی لەگەڵ بزووتنەوەکان و چەپی کۆمەڵایەتیدا بکات و ببێتە هێزێکی کاریگەر لە داڕشتنی پێشهاتەکانی داهاتوودا.